

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,- per jaar, buitenland f 4,60 per jaar.

Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,- per jaar. Losse nummers f 0,25.

EEN PLAATS ONDER DE ZON

Wie de Nederlandse verhoudingen kent, weet dat nog steeds velen de neiging hebben de niet-godsdiens-tigen in het algemeen en de humanisten in het bijzonder tot tweede-rangs burgers te de-graderen. Dezulken menen dat opvattingen eerst achtenswaardig zijn, indien ze Christe-lijk kunnen worden genoemd en dat de werk-zaamheden van de humanistische beweging geen steun toekomt, zeker niet van over-heidswege.

Tegen deze discriminatie verzet zich het Hu-manistisch Verbond. Het verzet zich ertegen, wanneer in wetgeving of rechtspraktijk niet of niet voldoende rekening wordt gehouden met beginselen en inzichten die leven onder de honderdduizenden Nederlanders die niet tot enig kerkgenootschap gerekend willen worden.

Zo heeft het gewezen op de moeilijkheden, die in de weg worden gelegd aan hen die, als getuige in een rechtszaak, bezwaar maken tegen het afleggen van de eed. Het heeft bij de echtscheidingswetgeving aangedrongen op een regeling welke ook voor niet-gods-dienstigen aanvaardbaar zou kunnen zijn. Het heeft zich uitgesproken over godsdienst-onderwijs op de openbare school; het heeft zijn stem laten horen bij de behandeling van de crematiewetgeving enz.

Bijzondere aandacht moest het Verbond be-steden aan het recht op humanistische gees-

telijke verzorging van buitenkerkelijken in leger, arbeidskampen, gevangnissen, e.d. Niet zodra echter werd subsidiëring van overheidswege van een bepaalde tak van humanistische activiteit aanvaard (zoals voor de kerken reeds lang geschiedt) of zelfs maar bepleit of van allerlei kanten braken protesten los. Geconstateerd moet echter worden, dat dit de laatste jaren gaandeweg minder wordt.

Van meet af aan hebben de Verbondseisen echter ook begrip en instemming bij anders-denkenenden ontmoet. Steeds meer dringt door, dat de humanistische geestelijke verzorging b.v. wordt aangeboden als een dienst om der wille van de medemens, die daaraan behoefte heeft.

Ook de strijd voor gelijkberechtiging in het omroep-bestel ontmoet begrip in kerkelijke kringen, zowel bij hervormden als bij katho-licken. Dat is niet vanzelf gekomen, voor deze erkenning hebben het humanisme en zijn aanhangers iets moeten doen.

Sedert 1946 heeft het Verbond pal gestaan voor de rechten van de buitenkerkelijken, in de ruimste zin. Daarmee is niet alleen het belang van dit in de minderheid zijnde volks-deel gediend.

De strijd voor de rechten van een minder-heid betekent tevens verdediging van een kostbaar Nederlands erfgoed en dient daar-door het gehele Nederlandse volk.

WIST U DAT:

„Mens en Wereld”, 14-daags orgaan van het Humanistisch Verbond in een nieuwe opmaak is verschenen? Vraag eens een proefnummer aan bij het „Centraal bureau”, Oudegracht 152, Utrecht.

van 12 t/m 19 september a.s. een bejaardenkamp wordt gehouden in de Ark, Belvédèrelaan 14, Nunspeet? Prijs f 35,—. Opgaven aan dit adres.

bij voldoende deelname een kamp voor huisvrouwen wordt gehouden van 1 t/m 5 september a.s.? Prijs f 27,—. Aanmelden bij de Ark.

Een uitzending voor de VARA-microfoon
van zondag 23 augustus 1959

EEN KANS OP EEN HUIS

Ik weet niet, of u behoort tot de gelukkige mensen die hun vakantie nog voor de boeg hebben of tot diegenen die al weer, al dan niet gesterkt, aan de arbeid getogen zijn. Misschien behoort u ook wel tot die nog altijd bijzonder grote groep mensen die om allerlei redenen eenvoudig niet aan vakantie toe-komen, en dan luistert u ongetwijfeld met iets van spijt naar de verhalen van al die bruingebrante lieden die teruggekomen zijn van de Franse Riviéra, de Italiaanse meren of de Zwitserse alpen, of die — en daar kon je dit jaar ook bruingebrand van raken — onze eigen Noordseekust heben bezocht, de Veluwe bossen, de Drentse hei. Het is heel treurig, dat er nog altijd zoveel mensen zijn die niet met vakantie gaan, want ik meen dat zo'n korte periode van ontspanning zo'n enorme verrijking voor de mens kan zijn. Daarom verdient het altijd aanbeveling om, als het maar even kan, er eens uit te breken, andere mensen te zien, andere streken, en je voor een korte tijd nu eens helemaal vrij te voelen, los van de conventies en gebondenheid, los van de drukkende haast van alledag. Natuurlijk kunnen er allerlei omstandigheden zijn die het onmogelijk maken, dat u met vakantie gaat, maar toch... als het maar even kan, doe het dan. Maak uzelf niet wijs, dat u beslist niet gemist kunt worden, dat u onmogelijk weg kunt, want dat is echt niet zo; de zaken lopen ook wel een tijdje zonder u, de wereld draait heus wel verder als u eens een paar dagen niet meeduwet.

Maar ik merk, dat ik haast reclame sta te maken voor een reisvereniging, en dat kan toch niet de bedoeling zijn van een radiatorbriek die zo plechtig „geestelijk leven” heet. Misschien heeft die hele vakantievierderij dan toch ook wel wat met dat geestelijk leven te maken? Ik dacht eigenlijk van wel, en zelfs in hoge mate. Want als ik terugdenk aan die paar weken dat wij deze zomer op stap geweest zijn, dan denk ik eigenlijk veel meer aan een geestelijke belevenis dan aan een aaneenschakeling van feiten en feitjes die we zo beleefd hebben. Nu is dat woord „geestelijk” natuurlijk een uitermate rekbaar begrip, maar ik vind het toch bepaald belevenissen die je niet alleen maar zo aan de buitenkant beroeren, als je ergens op een hoge heuvel ver om je heen het land overziet waar de mensen werken, of als je neerkijkt op een ruw en verlaten landschap, of als je beneden aan een rotskust opkijkt naar die steenformaties die eeuwenlang door de zee gebeukt zijn, langzaam afbrokkelend

hier en daar, maar toch als geheel standhoudend tegen de elementen.

Ik dacht dat het juist wel op zulke momenten was, dat je iets voelt van wat de humanisten „kosmische verbondenheid” noemen. Je voelt het bestaan van een kracht, groter en geweldiger dan alles wat reëel om je heen leeft, een kracht die er altijd is en die toch nooit tastbaar is. Nu zal een christelijk mens daar onmiddellijk een naam voor hebben: hij zal die kracht „God” noemen en misschien zelfs menen door die naamgeving de kracht zelf gestalte te hebben gegeven. Maar ik vraag mij af of het enig nut heeft die kracht te benoemen, aldus pretenderend dat men haar eigenlijk zo duidelijk voor zich ziet, dat men haar als het ware kan omvatten. Ik houd niet van zo'n benoeming, en zeker niet met de naam God, die onmiddellijk allerlei associaties oproept met beelden die ons door de verschillende godsdiensten, en bij ons in het bijzonder door het christendom, zijn overgeleverd. Omdat ik niet geloof dat het goed is als de mensen het ongeken-de, dat wat ze nooit kunnen en dus ook nooit zullen kennen, met namen trachten tot zich te trekken. Mag ik dan volstaan met dat vage gevoel van „kosmische verbondenheid” met alles wat leeft en is op en rondom deze wereld, met die kracht zonder naam die ons op bepaalde momenten met angst of met blijdschap kan vervullen, te aanvaarden als een verrijking van mijn leven? Dat is dan wel heel wat anders dan wat het christendom doet, dat aan deze vage kracht macht toekent, en er een macht van maakt die zich dagelijks met het leven van ieder van ons zou bemoeien. Dat geloof ik niet, maar daarvoor ben ik dan ook humanist.

Ik kom zo op die verbondenheid met de kosmos, met de wereld en wat daarbuiten is, omdat je die in de vakantie juist zoveel gemakkelijker kunt beleven. Dat geldt wel vooral als je zo gelukkig bent er, zoals wij, met een tentje op uit te kunnen trekken, zodat je de eenheid met de natuur zelfs niet voor een nachtverblijf hoeft te verbreken. Ik verzeker u, dat het een belevenis is te kamperen midden in een natuurreservaat, waar 's nachts de dieren komen drinken aan het beekje waarlangs jij je tentje hebt neergepikt. Al komt er van slapen dan niet veel, je ligt daar heel stil te kijken en je voelt je bepaald inniger met de kosmos verbonden dan op de Coolsingel of in de Leidsestraat. Maar hoe het ook zij, er komt toch een tijd dat je weer terug moet in het gareel, terug naar je werk, je stad, je huis. Het is nu een-

maal zo, dat je van al die 52 weken van het jaar er toch niet meer dan één of twee of hooguit misschien drie tussenuit kunt. En misschien is dat eigenlijk ook wel goed, want als je die vakantie werkelijk wélbestede hebt, voel je er aan het eind toch ook wel weer voor je tent, je bungalow of hotelletje maar weer eens te verwisselen voor je eigen vertrouwde huis. Denk niet dat wij altijd met evenveel enthousiasme een eind aan onze vakantie gemaakt hebben, maar toch is het zo, dat het ons bij thuiskomst uit welk schoon oord dan ook, bepaald nooit is tegengevallen. En nu denkt u misschien dat wij dan op een riant buiten wonen, maar — helaas — niets is minder waar, want hoewel het statistisch woningtekort geloof ik bijna is opgelost, wonen wij al een paar jaar vierhoog achter, zonder veel comfort en zonder uitzicht. Behalve als titel voor dit praatje, is „een kans op een huis” dus ook wel een zeer reële wens, die wij overigens met vele Nederlanders delen. Mocht u dus naar mij zijn gaan luisteren, omdat u dacht dat ik u de weg zou wijzen naar een betere woongelegenheden, weet dan dat u met een lotgenoot te doen heeft, die bij het huisvestingsbureau zeker geen betere papieren heeft dan u. Het is een ander soort huis waarover ik het met u hebben wou, toch ook wel een beetje in verband met die vakantie waar we het net over hadden, en in ieder geval met de toeneming van vrije tijd die voor de deur staat. Want ook al ploetert u iedere dag nou nog zo hard, u zult toch wel willen geloven, dat vooral de automatisering in de industrie binnen afzienbare tijd tot kortere werktijden zal moeten leiden, niet eens zozeer uit sociale overwegingen, maar alleen al uit economische noodzaak. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat ook in ons land de vijfdaagse werkweek in discussie komt, die overigens in andere landen al jaren bestaat. Het probleem dat zich daarbij al heel snel voordoet, is dat van de vrijetijdsbesteding. Nu zijn daar al dikke boeken en niet minder lijvige rapporten over geschreven, maar in het kort komt het toch wel daarop neer, dat niemand het ideaal vindt als het overgrote deel van ons volk straks uitsluitend nog maar naar de televisie zit te kijken, om maar een voorbeeld te noemen. En toch is er bepaald reden genoeg voor de vrees dat de zogenaamde passieve ontspanning nog in belangrijkheid zal gaan toenemen. Noemen wij passieve ontspanning al die vormen van vermaak waarbij men zelf niets behoeft te verrichten, geestelijk noch lichamelijk, dan kunnen wij het er dacht ik wel gauw over eens zijn, dat een toeneming van deze „vermaakindustrie” zeker niet gewenst is. Gelukkig zijn er wel mensen die de gevaren daarvan inzien en er ook iets aan trachten te doen. De veelgesmade radio en televisie kunnen in dit verband vaak met ere worden genoemd, maar ook zij stuiten op een muur van onverschilligheid, van gebrek aan belangstelling voor juist die programma's die wel actief luisteren of kijken vergen. Nu is het overigens niet onbegrijpelijk, dat niet iedereen in staat is zijn vrije tijd zinvol te besteden. We moeten daarbij niet vergeten, dat de sociale wetgeving voor het grootste deel pas in deze eeuw, en zelfs pas in de laatste tientallen jaren is tot stand ge-

komen, en dat er tot voor kort geen vrijetijdsprobleem bestond, omdat er voor het gros van de mensen, en zeker voor de arbeiders, eenvoudig geen vrije tijd was. Voor de mens die nooit geleerd heeft wat vrije tijd is en wat je er allemaal mee kunt doen, ligt dus de passieve wijze van besteding wel het meest voor de hand. Het is zo gemakkelijk om de knop van radio of televisietoestel om te draaien of een bioscoop binnen te slenteren, het is zo veel gemakkelijker naar een voetbalwedstrijd te gaan kijken dan zelf wat aan sport te doen.

Voor het feit dat menigeen die passieve wijze van ontspanning zoekt, die verstrooiing waarbij geen enkele inspanning wordt geëist, zijn uiteraard wel meer oorzaken. Ik dacht dat een ervan ook wel genoemd kon worden de omstandigheid dat de Kerk zijn overwegende invloed op de mensen steeds meer is gaan verliezen, en nu in het dagelijks leven van de meeste mensen, zeker van de stedeling, nog maar een ondergeschikte functie vervult, niet meer is dan een onderdeelje in het levenspatroon van die mens. Uit een recente peiling van het NIPO bleek, dat niet meer dan 45% van de Nederlanders regelmatig naar de kerk gaat, terwijl uit de cijfers van de laatste volkstelling blijkt, dat toch maar 17% opgeeft tot geen kerkgenootschap te behoren. In een stad als Amsterdam was dat overigens toen al bijna de helft, en als er volgend jaar opnieuw geteld wordt, zal dat aantal wel weer verder zijn gestegen. De kerk verliest dus overal aan invloed, zowel de invloed op haar eigen gelovigen als op de gehele samenleving.

Dat mag nu een soort historische wet zijn, waaraan weinig lijkt te doen, het is zeker geen ideale toestand, en er schuilen zelfs grote gevaren in. Was de toenemende onkerkelijkheid nu alleen maar een gevolg van een geestelijke groei, een toenemende bewustwording van de mens, wij zouden er niet om treuren. Maar het feit doet zich voor, dat allerlei mensen de band met de kerk niet bewust verbreken, maar eenvoudig uit een soort laksheid, terwijl deze mensen voor het positieve dat de kerk te bieden had, niets in de plaats krijgen. De kerk spreekt niet meer aan en men vervalt maar al te gauw in een vrij uitzichtloos nihilisme, met alle gevaren van dien. En is het dan verwonderlijk, dat in zo'n toestand van geestelijk nergens in geïnteresseerd zijn, de mens niet veel meer dan passieve ontspanning verlangt?

Het probleem van de vrijetijdsbesteding is in deze omvang en in deze vorm geheel nieuw, en ligt naar mijn mening voor een belangrijk, zoal niet het belangrijkste deel in het geestelijk vlak. Wat ligt er dan meer voor de hand, dan dat een nieuwe geestelijke stroming als het moderne humanisme zich daar juist bijzonder mee bezighoudt? Natuurlijk, ook het humanisme is geen remedie tegen alle kwalen, maar wat het toch wel te bieden heeft is een kans op een huis, een kans op een geestelijk tehuis voor die honderdduizenden buitenkerkelijken in Nederland. Want ik ben ervan overtuigd, dat juist het brok geestelijk houvast dat het humanisme te bieden heeft, het fundament

De Heer

Mevrouw

Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren terug aan: Oudegracht 152, Utrecht

kan zijn voor een zinvolle besteding van de vrije tijd, omdat het het fundament is voor een zinvolle besteding van het leven. Het Humanistisch Verbond is een geestelijk tehuis voor al die mensen die uit geestelijke nood met hun kostelijke vrije tijd geen raad weten, maar ook voor al diegenen die ondanks al hun vrije tijd nog tijd tekort komen, omdat ze het goed met hun medemensen menen. Het is toch ook onze taak deze wereld bewoonbaar te maken, zodat de mens — ieder mens — de gelegenheid krijgt ook werkelijk mens te zijn. Het zijn er veel meer dan u denkt, die mensen in geestelijke nood die onze hulp nodig hebben, maar het zijn er misschien nog wel veel meer dan wij

samen denken, die mensen die eigenlijk humanist zijn, die eigenlijk net zo denken en voelen als zij die dat huis hebben opgebouwd dat nu het Humanistisch Verbond is, maar die nog aan de kant staan. Laat het vooral tot die laatsten gezegd zijn, dat dit Verbond een kans op een huis te bieden heeft. Het is nog maar een klein huis, veel te klein, maar het heeft talloze mogelijkheden tot uitbreiding, en het is vooral zo prachtig gelegen, in het hart van zijn leden, in het hart van uw spreker van deze morgen, vanwaar het een niet altijd even riant, maar wel altijd even interessant uitzicht heeft door een groot, open venster op de wereld.

RON DE LA RIE.

Lezingen voor de radio

30 aug. VARA 9.45 P. N. Kruyswijk

„Tussen God en niets.”

6 sept. VARA 9.45 Th. W. Polet

„De gaande man.”

13 sept. VARA 9.45 Anna Blaman

Madame Thérèse.

Saldo vorige verantwoording f 731,95. A. M. V. te A., f 9,—; T. v. B. te G., f 1,—; J. G. te B., f 100,—; M. A.-W. te R., f 24,—; G. J. A. te T., f 4,—; B. J. M. L. te A., f 10,—; C. P. G. te B., f 5,—; Dr. W. M. v. d. M. te Gv., f 1,—; M. K. te U., f 2,—; A. V. v. G. te A., f 1,—; G. J. B. te H., f 3,—; Mej. T. B. B. te Ter A., f 9,—; N. N. te Gv., f 25,—; N. N. te O., f 1,—; N. N. te A., f 1,—; J. B.-v. d. V. te U., f 4,—; M. H. B.-F. te Gv., f 4,—; Mevr. Prof. Dr. H. B. te U., f 5,—; N. N. te B. o. Z., f 10,—; W. D. te Gv., f 5,—; J. v. d. Z. te D., f 0,50. Totaal f 956,45.